

שכיון שלוי מוגן עפ"י החוק - אין דירה זו יוצאת בדיינים, ואין לשמעון קנין בה, רק לענין זה שכאשר יסתלק לוי מעצמו מן הדירה תעבור היא לרשותו של שמעון. ^{הח"א סימן ק"א}
(ח"ו סימן י"ד)

הח"א סימן ק"א

הלכות ירושה

ירושה לרוצח

א. הרוצח את קרובו - אין הוא ראוי ליורשו.

(ח"א סימן ק')

אוצר החכמה

הח"א סימן ק"א

אוצר החכמה

אוצר החכמה

הח"א

הדפסה ברזולוציית מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התוכנה

דבר יהושע - פסקי דבר יהושע אהרנברג, יהושע מנחם מנדל עמוד מס': 90 הודפס ע"י אוצר החכמה

עניני ציבור

© 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023, 2024, 2025, 2026, 2027, 2028, 2029, 2030, 2031, 2032, 2033, 2034, 2035, 2036, 2037, 2038, 2039, 2040, 2041, 2042, 2043, 2044, 2045, 2046, 2047, 2048, 2049, 2050, 2051, 2052, 2053, 2054, 2055, 2056, 2057, 2058, 2059, 2060, 2061, 2062, 2063, 2064, 2065, 2066, 2067, 2068, 2069, 2070, 2071, 2072, 2073, 2074, 2075, 2076, 2077, 2078, 2079, 2080, 2081, 2082, 2083, 2084, 2085, 2086, 2087, 2088, 2089, 2090, 2091, 2092, 2093, 2094, 2095, 2096, 2097, 2098, 2099, 2100, 2101, 2102, 2103, 2104, 2105, 2106, 2107, 2108, 2109, 2110, 2111, 2112, 2113, 2114, 2115, 2116, 2117, 2118, 2119, 2120, 2121, 2122, 2123, 2124, 2125, 2126, 2127, 2128, 2129, 2130, 2131, 2132, 2133, 2134, 2135, 2136, 2137, 2138, 2139, 2140, 2141, 2142, 2143, 2144, 2145, 2146, 2147, 2148, 2149, 2150, 2151, 2152, 2153, 2154, 2155, 2156, 2157, 2158, 2159, 2160, 2161, 2162, 2163, 2164, 2165, 2166, 2167, 2168, 2169, 2170, 2171, 2172, 2173, 2174, 2175, 2176, 2177, 2178, 2179, 2180, 2181, 2182, 2183, 2184, 2185, 2186, 2187, 2188, 2189, 2190, 2191, 2192, 2193, 2194, 2195, 2196, 2197, 2198, 2199, 2200, 2201, 2202, 2203, 2204, 2205, 2206, 2207, 2208, 2209, 2210, 2211, 2212, 2213, 2214, 2215, 2216, 2217, 2218, 2219, 2220, 2221, 2222, 2223, 2224, 2225, 2226, 2227, 2228, 2229, 2230, 2231, 2232, 2233, 2234, 2235, 2236, 2237, 2238, 2239, 2240, 2241, 2242, 2243, 2244, 2245, 2246, 2247, 2248, 2249, 2250, 2251, 2252, 2253, 2254, 2255, 2256, 2257, 2258, 2259, 2260, 2261, 2262, 2263, 2264, 2265, 2266, 2267, 2268, 2269, 2270, 2271, 2272, 2273, 2274, 2275, 2276, 2277, 2278, 2279, 2280, 2281, 2282, 2283, 2284, 2285, 2286, 2287, 2288, 2289, 2290, 2291, 2292, 2293, 2294, 2295, 2296, 2297, 2298, 2299, 2300, 2301, 2302, 2303, 2304, 2305, 2306, 2307, 2308, 2309, 2310, 2311, 2312, 2313, 2314, 2315, 2316, 2317, 2318, 2319, 2320, 2321, 2322, 2323, 2324, 2325, 2326, 2327, 2328, 2329, 2330, 2331, 2332, 2333, 2334, 2335, 2336, 2337, 2338, 2339, 2340, 2341, 2342, 2343, 2344, 2345, 2346, 2347, 2348, 2349, 2350, 2351, 2352, 2353, 2354, 2355, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2362, 2363, 2364, 2365, 2366, 2367, 2368, 2369, 2370, 2371, 2372, 2373, 2374, 2375, 2376, 2377, 2378, 2379, 2380, 2381, 2382, 2383, 2384, 2385, 2386, 2387, 2388, 2389, 2390, 2391, 2392, 2393, 2394, 2395, 2396, 2397, 2398, 2399, 2400, 2401, 2402, 2403, 2404, 2405, 2406, 2407, 2408, 2409, 2410, 2411, 2412, 2413, 2414, 2415, 2416, 2417, 2418, 2419, 2420, 2421, 2422, 2423, 2424, 2425, 2426, 2427, 2428, 2429, 2430, 2431, 2432, 2433, 2434, 2435, 2436, 2437, 2438, 2439, 2440, 2441, 2442, 2443, 2444, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2451, 2452, 2453, 2454, 2455, 2456, 2457, 2458, 2459, 2460, 2461, 2462, 2463, 2464, 2465, 2466, 2467, 2468, 2469, 2470, 2471, 2472, 2473, 2474, 2475, 2476, 2477, 2478, 2479, 2480, 2481, 2482, 2483, 2484, 2485, 2486, 2487, 2488, 2489, 2490, 2491, 2492, 2493, 2494, 2495, 2496, 2497, 2498, 2499, 2500, 2501, 2502, 2503, 2504, 2505, 2506, 2507, 2508, 2509, 2510, 2511, 2512, 2513, 2514, 2515, 2516, 2517, 2518, 2519, 2520, 2521, 2522, 2523, 2524, 2525, 2526, 2527, 2528, 2529, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2537, 2538, 2539, 2540, 2541, 2542, 2543, 2544, 2545, 2546, 2547, 2548, 2549, 2550, 2551, 2552, 2553, 2554, 2555, 2556, 2557, 2558, 2559, 2560, 2561, 2562, 2563, 2564, 2565, 2566, 2567, 2568, 2569, 2570, 2571, 2572, 2573, 2574, 2575, 2576, 2577, 2578, 2579, 2580, 2581, 2582, 2583, 2584, 2585, 2586, 2587, 2588, 2589, 2590, 2591, 2592, 2593, 2594, 2595, 2596, 2597, 2598, 2599, 2600, 2601, 2602, 2603, 2604, 2605, 2606, 2607, 2608, 2609, 2610, 2611, 2612, 2613, 2614, 2615, 2616, 2617, 2618, 2619, 2620, 2621, 2622, 2623, 2624, 2625, 2626, 2627, 2628, 2629, 2630, 2631, 2632, 2633, 2634, 2635, 2636, 2637, 2638, 2639, 2640, 2641, 2642, 2643, 2644, 2645, 2646, 2647, 2648, 2649, 2650, 2651, 2652, 2653, 2654, 2655, 2656, 2657, 2658, 2659, 2660, 2661, 2662, 2663, 2664, 2665, 2666, 2667, 2668, 2669, 2670, 2671, 2672, 2673, 2674, 2675, 2676, 2677, 2678, 2679, 2680, 2681,

א. אם מתאפשר לחוקק חוק שיש בו משום חזוק חלקי לשמירת מצוות התורה, כגון איסור נסיעה ציבורית בשבת, אלא שתמורת זאת נצטרך להסכים שבעיר אחת לא יחול חוק זה, אין לראות בכך משום "הסכמה" לחילול שבת ח"ו, ומצוה וחיוב לתמוך בחקיקה כזו, ולהציל ככל שניתן.

וראיה לזה ממה שביקש רבן יוחנן בן זכאי מאספסינוס "תן לי יבנה וחכמיה" (גיטין נ ב), היעלה על הדעת שהיתה בזה "הסכמה" לחורבן בית המקדש ח"ו ?! (ח"ג יו"ד סימן כ"ה)

ב. הסכם "רוטציה" שנעשה בקנין בין שתי מפלגות, אי אפשר לבטלו בטענה שהחברות בכנסת היא דבר שאין בו ממש, כי זכות הבעת הדעה בענייני השלטון היא דבר שחל עליו הקנין.

ג. יש להתיר לעירייה לשכור פועלים נכרים בקבלנות, כדי לנקות את השווקים מן הפסולות בשבת. שכן סילוק האשפה ע"י גוי אין בו איסור אלא חומרא, וכיון שיש לחוש שמא יעשו זאת ע"י יהודים עדיף להתיר ע"י נכרים. ואף שהפועלים עושים זאת בנסיעה במכונית שהוא איסור תורה, אין זה בשליחותנו אלא מעצמם הם עושים כן כדי להקל מעליהם הטורח. וכיון שיש בפינוי האשפה משום שמירת בריאות הציבור אין להחמיר בזה.

ד. ניתוחי מתים הוא איסור גמור משום ניוול המת, ואפילו במקום פקוח נפש לא הותר ניוול המת. שהרי זה בכלל "שפיכת דמים" שמבזה את המת בכך שפוגם שלמות גופו, וזהו המתים מקפידים אפילו על יופי תכריכיהן כל שכן על גופן.

וראיה לכך: שהרי חייב אדם למסור נפשו על ג"ע ושפיכת דמים, ואין זאת משום חומרת איסורם, אלא משום עצם הפגיעה בכבוד הזולת. שלא התירה תורה לפגוע בכבוד

חבירו אפילו כדי להציל נפשו, והא הדין לכבוד המת. והמקילים בזה אין להם על מה שיסמוכו. והוא הדין אם המת צוה על כך בחייו.

המושתל אבר מן המת

ה. ואם עברו והשתילו אבר של מת בגופו של אדם חי, הרי זה מטמא טומאת מת, ועובר בכל רגע על איסור הנאה מן המת. ואין לומר שכבר חזר האבר לחיים ושוב אינו חשוב כמת, שזה לא אמרינן אלא כשכל הגוף קם לתחיה ונעשה בריה חדשה.
(ח"ב סימן צ"ג וח"ג יו"ד סימן כ"ד ט"א וח"ד סימן כ"ד)

דחיית נפש מפני נפש

ו. אשה מעוברת שהיא חולנית ביותר וימיה ספורים, ואפשר להציל העובר בניתוח, אלא שאז תמות האשה מיד, אסור לנתח שאלו דוחים נפש מפני נפש, ומן השמים ירחמו.
(ח"ג יו"ד סימן כ"ג)

חילופי שבויים

ז. אמרו חכמים "אין פודין את השבויין ביותר מכדי דמיהם". כלל זה אמור כשהשבאים דורשים ממון, אבל כשהם מבקשים נפשות, כגון שנשחרר את המחבלים הכלואים אצלנו, מותר לשחררם ולקיים מצות "פדיון שבויים". ואף שיתכן שאותן המשוחררים יחזרו ויחבלו בנו ח"ו, יש לנו לבטוח בה' שלא תבוא הסכנה, ולא נעמוד על דם רעינו השבויים הנמצאים כבר עכשיו בסכנה.
(ח"ה יו"ד סימן ט"ו י"ז)

אחריותו של שר בטחון

ח. אדם הממונה על שמירת בטחון הציבור, שהורה לעשות פעולה מסוימת למען בטחון יושבי הארץ, ולא שעה לאזהרות של מומחים שהתנגדו לזה, ולבסוף יצא מכך נזק גדול ואובדן נפשות. נראה שאין לדונו כמזיד, כיון שכוונתו היתה לטובה. אבל יש לסלקו ממשרתו, ואסור לו לשרת עוד במשרה כזו שנפשות תלויות בה. וגם יש לבית דין להענישו כפי ראות עיניהם, למען ישמעו ויראו. ואם עשה תשובה יכולין להחזירו למשרתו.

אמנם אם לא התרו בו מראש, ורק טעה בעצמו בשיקול הדעת, אין להענישו כלל ולא להעבירו ממשרתו, אעפ"י שאם היה זהיר יותר ושואל ביועצים אפשר שלא היה נכשל. וכל זה אם היה בסמכותו ליתן את ההוראה, אבל אם נותן ההוראה לא היה מוסמך לכך - עליו ליתן את הדין אעפ"י שלא התרו בו מתחילה.
(ח"ד סימן נ"ד)

חזרה לחובה בועדת חקירה

ט. אדם שיצא דינו לזכות, אין מחזירין אותו לבית הדין להפך בחובתו. והוא הדין כשנידון ב"ועדת חקירה" שמונתה כחוק המדינה. במה דברים אמורים בתביעת עונשין כבית האסורים וכיו"ב, אבל בתביעת ממון מחזירין אותו.
(ח"ד סימן נ"ד)

פסקי דבר יהושע

מפקד אוכלוסין

י. לצרכי ציבור - מותר למנות את ישראל ע"י דבר אחר, כגון שסופרים אצבעות כולם וכיו"ב, וכן נהגו מעולם בכל קהלות ומוסדות ישראל, והמחמיר בזה אינו אלא מן המתמידים.

ו"מפקד האוכלוסין" שנעשה בארץ הקודש בשנת תשכ"א אינו בגדר מנין כלל, וכן הדור הגרי"ח זונפלד והגרז"ר בנגיס זצ"ל בזמן המפקד שנערך ע"י המנדט. (ח"ד סימן נ"ז)

גידול בהמה דקה בארץ ישראל

יא. אסרו חכמים לגדל בהמה דקה בארץ ישראל, מפני שדרכם לרעות בשרות אחרים והזיקם מצוי. ואילו היה כח בית דין יפה, נכון היה לקיים גזירה זו גם בימינו. אבל מכיון שבעוה"ר אין רוב הציבור שומע לקול בית דין, שוב אין על היחידים חיוב לקיים תקנה זו. שלא גזרו חכמים גזירה זו על היחידים, אלא על כלל הציבור, ולא יתכן שיהיה אדם מחוייב להזהר על שדות חבירו בזמן שחבירו אינו זהיר על שדותיו.

ונראה עוד, שכל תקנות חו"ל שיסודן הוא כדי לשמור על זכויות בני אדם, אינם מוטלות אקרקפתא של כל יחיד ויחיד, אלא על בית דין שבכל דור. ואם בית דין אינם מקפידים על כך מאיזו סיבה שהיא - אין על היחיד שום חיוב לקיימן מעצמו. לכן, מותר לגדל בהמות דקות בזמנינו, אולם יש לשמור עליהן שלא ירעו בשדות זרים. (הגהות לשו"ת יביע אומר ח"ג חו"מ ז)

ה'תש"ח

"אבן פינה" ו"מגילת יסוד"

יב. נהגו ליתן לגדול הדור להניח אבן פינה לבנין של מצוה, ומקור דבר זה בכתוב (שמואל א יד) "ויבן שאול מזבח אותו החל" והיינו ששאל המלך החל את בנין המזבח ע"י שהניח את האבן הראשונה, והרי זה חשוב כאילו בנה בעצמו את כל הבנין.

ומשום זה נהגו גם להטמין בסמוך לאבן "מגילת יסוד" בה כתוב מי הניח את אבן הפינה, למען ידעו הדורות הבאים שאם יצטרכו לבנות את הבנין מחדש לא יזיזו אבן זו ממקומה, ויחשב כאילו גם הבנין החדש נבנה ע"י המיסדים הראשונים. (ח"ג יו"ד סימן ס"ה)

יציאה למלחמת הרשות

יג. לממשלת ישראל דין "מלך", וברשותה להוציא את העם אפילו למלחמת הרשות. ולא אמרו שצריך לשאול בסנהדרין, אלא כשצריך לכופ את העם לצאת למלחמה, אבל כשהציבור נענה לקריאת הממשלה ברצון, אין צורך בשאלה לסנהדרין. ו"אורים ותומים" אינם מעכבים כשאינם מצויים, כמו שמצינו בחשמונאים שהוציאו את העם למלחמה בלא אורים ותומים. (ח"ב סימן מ"ח במפתחות)

גיוס בנות

יד. כתוב בתורה (ויקרא כט) "אל תחלל את בתך להזנותה", ומכאן שאחריות האב לשמור דרכי הבת ואפילו במקום חשש בעלמא, ומחוייב האב למסור נפשו על זה. והוא הדין לענין "גיוס בנות" ו"שירות לאומי".

ומה שאמרו חז"ל שבמלחמה "הכל יוצאים אפילו כלה מחופתה", היינו במלחמת חובה שאז הדין שכל ישראל יוצאין אפילו הנערים והזקנים ביותר כל שיכול להחזיק כלי זיין בידו, אבל בזמן הזה שאין מגייסים את כל הגברים וגם פוטרין את הבעלי מומין - כל שכן שאסור לגייס את הנשים.

ואפילו בזמן ביהמ"ק שהיו יוצאות הנשים למלחמת חובה, לא היו מחזיקות בכלי זיין, אלא ברקחות וטבחות. (ח"ה ענ"ש סימן מ"ז)

שרות לאומי

טו. אסור לאדם לעכב את נישואי בתו הבוגרת, ומשום כך יש לאסור את ה"שירות הלאומי", מלבד עוד טעמים המובנים. ואין זה דומה לעבודות פרטיות שמותר לה לעבוד, שאז היא עושה זאת מרצונה הטוב, ומותר לה להשהות עצמה מרצונה מלהינשא. ומחוייבים כל אחד למחות ביד מי ששולח בתו לשירות הלאומי, ואף הבת עצמה חייבת לעשוה כל מה שאפשר לבטל ממנה גזירה זו. (ח"ו סימן ט')

"כיס" במלחמה

טז. דין תורה כשצרים במלחמה על האויב, אין להקיפו אלא מג' רוחות, ורוח רביעית נשארת פתוחה, משני טעמים: א' כדי שיוכלו האויבים לברוח על נפשם. ב' כדי שלא יתחזקו האויבים לנגדנו בראותם שאין מנוס. ויש להסתפק בזמן הזה שאין הורגים את האויב, רק מכניעים אותו, אם שייך דין זה, וצריך בירור. (ח"ב סימן קכ"ו)

החזרת שטחים

יז. אסור להחזיר לגויים שטחים המוחזקים בידינו, ואף אם יצטרכו לעשות מלחמה בשביל זה. כי עפ"י התורה אין המלחמה חשובה סכנה שהרי התירה תורה מלחמת הרשות להרחיב גבולות הארץ. ובפרט במציאות זמנינו שהחזרת השטחים עלולה להביא סכנה גדולה יותר.

ואין לנו אלא לבטוח בה' העושה מלחמה שנאמר (שמות טו) "ה' איש מלחמה" שכשם שעורנו לכבוש הארץ מידם כך יוסיף לקיים אותה בידנו ולא יתן להם ללחום בנו עד ביאת גואל צדק במהרה בימינו, אמן. (ח"ב סימן מ"ח)